

Artur Czastkiewicz

PODATEK KOŚCIELNY OD OSÓB PRAWNYCH
W KANTONIE ZURYCH

Kwestie związane z podatkiem kościelnym od kilku lat, zwłaszcza w społeczeństwie polskim, rodzą pytania o rolę Kościoła i innych związków wyznaniowych w społeczeństwie oraz o sposoby ich finansowania. Szczególnym rodzajem podatku kościelnego jest podatek od osób prawnych, odprowadzany w większości kantonów Konfederacji Szwajcarskiej. Ten sposób wspierania działalności Kościoła może stać się ważnym elementem dyskusji dotyczącej finansowania Kościołów i innych związków wyznaniowych.

Celem niniejszego opracowania jest ogólna charakterystyka obowiązującego w kantonie Zurych podatku kościelnego od osób prawnych oraz ukazanie reakcji społeczeństwa zuryskiego na inicjatywę zmierzającą do zniesienia w kantonalnej konstytucji obowiązku płacenia podatku przez osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą.

1. INICJATYWA „MNIEJ PODATKÓW DLA PODMIOTÓW
PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ”

W połowie marca 2012 r. partia Wolnomyśliciele Kantonu Zurych (Jungfreisinnigen des Kantons Zürich) przedłożyła swoją (popartą siedmioma tysiącami podpisów) społeczną inicjatywę ustawodawczą *Mniej podatków*

KS. MGR LIC. ARTUR CZĄSTKIEWICZ – doktorant, Katedra Prawa Katolickich Kościołów Wschodnich, Instytut Prawa Kanonicznego, Wydział Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, A. Raławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: artur.czastkiewicz@zh.kath.ch

dla podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (*Weniger Steuern fürs Gewerbe*), czyli tzw. inicjatywę w sprawie podatku kościelnego. W październiku 2012 r. rząd kantonu złożył wniosek do rady kantonu, aby ta odrzuciła wspomnianą inicjatywę, bowiem – jego zdaniem – Kościoły poprzez swoją działalność w obszarach socjalnym, edukacyjnym i kulturalnym, przyczyniają się istotnie do wzrostu stabilizacji społecznej¹. W inicjatywie zuryskiej, jako główny argument podano, że osoba prawna nie może być członkiem żadnego Kościoła i tym samym nie może współdecydować o sposobach korzystania z pieniędzy, które są odprowadzane w ramach podatku kościelnego. Zdaniem partii zgłaszającej propozycję zmiany narusza to zasadę religijnej neutralności. Ta interpretacja byłaby jednak z dwóch względów nieuzasadniona: zgodnie z przepisami kościelnymi dotacje państwa i podatki kościelne przedsiębiorstw podlegają tzw. negatywnemu powiązaniu celu (*negativen Zweckbindung*), to znaczy, że mogą zostać wykorzystane tylko w obszarach socjalnym, edukacyjnym i kulturalnym. Żadne pieniądze od osób prawnych nie mogą być przeznaczane na cele związane z kultem. Zatem kwestia religijnej neutralności nie może być poddana w wątpliwość. Dodatkowym argumentem jest także to, że od niedawna osoby prawne, które z natury rzeczy nie mają dzieci, a co za tym idzie – nie mogą mieć wpływu na sprawy szkoły (*Schulgemeinde*), muszą jednocześnie wspierać finansowo szkoły publiczne (*Volksschulen*)². W tym kontekście warto dodać, że zgodnie z § 150 zuryskiej Ustawy o podatkach bezpośrednich z dnia 8 czerwca 1951 r. podatek kościelny płacony przez wiernych oraz podatek od osób prawnych pobierają te wspólnoty kościelne, które są prawnie uznane. Osoby prawne, które realizują cele o charakterze wyznaniowym, odprowadzają podatki tylko na tę wspólnotę, do której należą³. Dotychczasowe próby zniesienia podatku kościelnego od osób fizycznych w przeszłości nie spotkały się z akceptacją społeczeństwa, zarówno na poziomie federacji, jak i kantonu. Rząd federalny niezmiennie od 130 lat chroni i ogłasza podatki w formie zgodnej z konstytucją⁴.

¹ *Volksinitiative zur Kirchensteuer von Firmen, Katholische Kirche im Kanton Zürich*, Jahresbericht 2012, s. 52.

² *Reformierte und Katholische Kirche im Kanton Zürich*, Mediencommuniqué (16.03.2012). Stellungnahme der Kirchen zur Initiative betreffend Abschaffung der Kirchensteuerpflicht für Unternehmen.

³ Urteil BGE 102 Ia 468 Kanton Zürich.

⁴ *Reformierte und Katholische Kirche im Kanton Zürich*.

2. PODATEK KOŚCIELNY OD OSÓB PRAWNYCH. SYTUACJA NA POZIOMIE OGÓLNOSZWAJCARSKIM

Podatki kościelne są w kompleksowym szwajcarskim systemie podatkowym zaszeregowane w dziale podatków kantonalnych. Zgodnie z federalnym podziałem kompetencji zawartym w art. 3 Konstytucji federalnej (Bundessverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft, z dnia 18 kwietnia 1999 r., Bern) rzeczą kantonu jest regulacja relacji państwo–Kościoł, a w szczególności określenie prawnego stanowiska względem wspólnot religijnych⁵. W praktyce zatem w relacjach tych mamy do czynienia z tyloma formami organizacji tych kontaktów, ile jest kantonów. Dodać należy, że w większości kantonów prawnie uznane struktury mają Kościoły ewangelicko-reformowane, rzymskokatolicki, starokatolicki (christkatholische Kirche), a także izraelski związek gmin⁶. Godne uwagi jest także to, że w Konfederacji Szwajcarskiej tylko sześć kantonów nie uznaje podatku kościelnego od osób fizycznych (Bazylea, Szafuza, Argowia, Appenzell, Ausserrhoden, Vaud i Genewa)⁷.

Sąd federalny w swoim orzecznictwie postanowił, że obowiązek osób prawnych w zakresie płatności podatku kościelnego nie narusza prawa do swobody religijnej i wyznaniowej⁸.

3. AKTUALNA SYTUACJA W KANTONIE ZURYCH

Kanton i miasto Zurych pobierają podatek dochodowy (Gewinnsteuer) i podatek kapitałowy. Każdy kanton w Szwajcarii ma własne ustawodawstwo i własną stopę podatkową. W mieście Zurych, w porównaniu z resztą Szwajcarii, jest umiarkowane obciążenie podatkowe, a na tle innych krajów uchodzi za atrakcyjne⁹. Jest także rzeczą godną podkreślenia, że wkład kościołów w życie społeczne jest nieoceniony. W razie likwidacji podatku kościelnego od przedsiębiorstw, państwo musiałoby przejąć dużą

⁵ Die Schweizerische Steuerkonferenz SSK, *Team Dokumentation und Steuerinformation Eidg. Steuerverwaltung. Die Kirchensteuern* (Stand der Gesetzgebung: 1. Januar 2013), Bern 2013, pkt 2 Allgemeines, s. 2.

⁶ Tamże, pkt 2 Allgemeines.

⁷ Beschluss des Kantonsrates über die Volksinitiative „weniger Steuern fürs Gewerbe (Kirchensteuerinitiative) (12.12.2012), pkt III.1.

⁸ Stadt Zürich, *Finanzdepartement, Kirchensteuer*, w: https://www.stadt-zuerich.ch/fd/de/index/steuern/juristische_personen/kirchensteuer.html# [dostęp: 20.05.2014].

⁹ Tamże.

część tej działalności, a nie może ono liczyć, inaczej niż w wypadku kościołów, na pomoc wolontariuszy. W związku z tym, należałoby brać pod uwagę zwiększenie kosztów. Dodatkowo system poboru podatku od osób prawnych stanowi część systemu finansowania kościołów w kantonie Zurych¹⁰. W informacji dla mediów doradcza komisja kantonalna oświadczyła, że osoby prawne powinny w dalszym ciągu płacić podatki kościelne, a działalność kościelnych korporacji powinna dla dobra społeczeństwa być także wspierana w przyszłości. Jest rzeczą konieczną i oczekiwaną z finansowopolitycznego punktu widzenia, aby wspólnoty religijne mogły w dalszym ciągu otrzymywać wpłaty – niezależnie od wpłat uiszczanych przez ich członków – dzięki którym będą mogły pokrywać koszty swojej społecznej działalności. Dotyczy to przede wszystkim działań na rzecz bezrobotnych i osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji socjalnej, a także duszpastwstwa szpitalnego i w zakładach karnych. Dzięki pracy wolontariuszy wspólnoty religijne na wielką skalę zaspokajają potrzeby, które inaczej musiałby przejąć na siebie kanton. Żaden kanton, bez względu na swoją sytuację finansową, nie byłby w stanie bez podwyższenia podatków sprostać temu zadaniu¹¹.

Szczegółowo (w kantonie Zurych) podstawę do obliczania podatku kościelnego od osób prawnych stanowią podatek dochodowy (Gewinnsteuer) i podatek kapitałowy¹². Wysokość podatku kościelnego jest różna w poszczególnych kantonach, a w obrębie kantonu – w poszczególnych gminach. O ile stopy procentowe opodatkowania osób fizycznych różnią się w zależności od wspólnoty religijnej, o tyle w wypadku osób prawnych są to stawki jednolite¹³.

4. PRZYKŁADY OBLICZANIA PODATKU OD OSÓB PRAWNYCH

W mieście Zurych osoby prawne płacą podatek kościelny w wysokości 10,01%, podczas gdy dla porównania w mieście Frauenfeld (kanton Tur-

¹⁰ Kanton Zürich, *Regierungsrat beantragte dem Kantonsrat die Ablehnung der Kirchensteuerinitiative*. Medienmitteilung (20.12.2012).

¹¹ Kantonsratliche Kommission gegen Abschaffung von Kirchensteuern und Gegenvorschlag, *Kirchensteuern fürs Gewerbe*, w: <http://zh.kath.ch/news/kirchensteuerinitiative/aktuell/stellungnahmen-antraege/weiterhin-kirchensteuern-fuers-gewerbe> [dostęp: 30.05.2014].

¹² Die Schweizerische Steuerkonferenz SSK, *Team Dokumentation und Steuerverwaltung Eidg. Steuerverwaltung*, pkt 6.2, s. 21.

¹³ Tamże, pkt 7, s. 22.

gowia) wynosi on 16%, a w mieście Schwyz 28%¹⁴. Dla spółek kapitałowych (spółki akcyjne itd.) w normalnym wypadku opłata wynosi 8% od podatku dochodowego (Gewinnsteuer) i 0,75% od podatku kapitałowego (Kapitalsteuer)¹⁵. W 2011 r. z sumy 2,2 mld CHF z podatku płaconego przez osoby prawne w kantonie Zurych 106 mln CHF stanowiły wpłaty na podatek kościelny¹⁶.

Jest rzeczą interesującą, iż w praktyce może się okazać, że akcjonariusz, należący do innego kościoła niż ten, który jest prawnie uznany w danym kantonie, albo będący osobą bezwyznaniową, płaci pośrednio podatki do wspólnoty religijnej, której nie jest członkiem¹⁷. Wiele przedsiębiorstw jednak nie jest zakładanych, jako osoby prawne, lecz jako jednoosobowe firmy lub spółki osobowe i przez to nie są zobowiązane do płacenia podatku kościelnego od osób prawnych. Ze wszystkich przedsiębiorstw w kantonie Zurych, dwie trzecie (tj. 65 000) stanowią podmioty założone jako osoby prawne¹⁸.

W sposób dokładny naliczanie podatku obrazuje niżej podany przykład¹⁹:

Wychodząc z założenia, że pewna spółka akcyjna o nazwie X w mieście Zurych w okresie podatkowym 2012 osiągnęła czysty dochód podlegający opodatkowaniu w wysokości 1 mln CHF i rozporządzała własnym, podlegającym opodatkowaniu kapitałem w wysokości 5 mln CHF, uzyskuje się następujący rezultat:

<i>Podatek kantonalny (kantonalna stopa podatkowa 100%)</i>	<i>83 750,00 CHF</i>
<i>Podatki od gmin (Gemeindesteuern)</i>	
<i>Gmina polityczna (miasto Zurych, kantonalna stopa podatkowa 119%)</i>	<i>99 662,50 CHF</i>
<i>Podatek kościelny od osób prawnych (stopa podatkowa 10,54% zwykłego podatku kantonalnego)</i>	<i>8827,25 CHF</i>

¹⁴ Tamże, pkt 2, s. 22-23.

¹⁵ Kanton Zürich, Abstimmungszeitung, Kantonale Volksabstimmung (18.05.2014), Vorlage 1. Abschaffung der Kirchensteuer für Unternehmen, s. 4.

¹⁶ Kantonsrat Zürich, *Keine Befreiung von der Kirchensteuer fürs Gewerbe*, Medienmitteilung, Zürich (3.10.2013).

¹⁷ Die Schweizerische Steuerkonferenz SSK, *Team Dokumentation und Steuerinformation Eidg. Steuerverwaltung*, pkt 5.3.1, s. 19.

¹⁸ Regierungsrat des Kantons Zürich, Abstimmungszeitung, Kantonale Volksabstimmung (18.05.2014), Vorlage 1. Abschaffung der Kirchensteuer für Unternehmen, s. 5.

¹⁹ Tamże s. 5.

<i>Kantonalne i gminne podatki łącznie</i>	<i>192 239,75 CHF</i>
<i>Udział podatku kościelnego w całości podatków kantonalnych i gminnych (w zaokrągleniu)</i>	<i>4,6%</i>

5. PRZEZNACZENIE PODATKU KOŚCIELNEGO OD OSÓB PRAWNYCH

W 2012 r. narodowe Kościoły: ewangelicko-reformowany i Rzymskokatolicka Korporacja Kościoła Katolickiego złożyły na ręce rady kantonu swój program działalności o znaczeniu ogólnospołecznym. Roczny całociovny nakład finansowy na działalność wyniósł 265 mln CHF, z tego 106,1 mln CHF pochodzi z podatku od osób fizycznych, a 49,5 mln CHF z dotacji kantonalnych. Pozostałe podatki pochodzą od członków kościelnych korporacji, które dzięki temu wnoszą swój wielki wkład w całość finansowania. Do tego nie wlicza się całego nakładu pracy wolontariuszy. W wypadku chociażby Kościoła ewangelicko-reformowanego mowa jest o mniej więcej milionie godzin pracy wolontariuszy rocznie²⁰.

Świadczenia będące udziałem prawnie uznanych Kościołów w kantonie Zurych obejmują: działalność edukacyjną (publiczne oferty kształcenia, programy skierowane do instytucji kształcących – np. Seminarium Unterstrass), socjalną (praktyczna pomoc w sytuacjach życiowych, zaangażowanie na polu socjalnym, wkład w organizacje pożytku publicznego i dzieła pomocy, duszpasterstwo), kulturalną (wydarzenia kulturalne, dziedzictwo kulturalne i ochrona pomników), a także bezpłatne udostępnianie i wynajem pomieszczeń, utrzymanie nieruchomości i udostępnianie ich do celów publicznych, działalność pozazawodową²¹.

Jako przykład można podać, że w 73 szpitalach, klinikach i domach opieki w kantonie niesiona jest pomoc i wsparcie w postaci rozmów, dyżurów przy umierających lub odwiedzin osób samotnych przez 73 duszpasterzy. Dodatkowo niesiona jest pomoc doradcza dla uczniów mająca ułatwić im wybór drogi zawodowej²².

²⁰ Tamże.

²¹ Tamże, s. 7.

²² Tamże.

*

W wyniku głosowania, które odbyło się 18 maja 2014 r., obywatele kantonu Zurych zdecydowaną większością głosów (71,8%) odrzucili narodową inicjatywę Wolnomyślicieli Kantonu Zurych. Podobnie w sąsiednim kantonie Gryzonia, w którym odbyło się również głosowanie dotyczące podatku kościelnego od osób prawnych, inicjatorów nie poparła żadna partia polityczna. Inicjatywa ta została odrzucona większością głosów. Podsumowując wyniki głosowania, Przewodniczący Synodalnej Rady Rzymskokatolickiej Korporacji Kościoła Katolickiego w Kantonie Zurych podkreślił, że nie jest to tylko zwycięstwo prawnie uznanych kościołów, ale przede wszystkim całego zuryckiego społeczeństwa, które docenia rolę i zaangażowanie kościołów w życie społeczeństwa i z nimi się solidaryzuje²³.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa

Kantonsrat Zürich, Beschluss des Kantonsrates über die Volksinitiative „weniger Steuern fürs Gewerbe (Kirchensteuerinitiative) (12.12.2012).

Regierungsrat Des Kantons Zürich, Kantonale Volksabstimmung (18.05.2014), Vorlage 1. Abschaffung der Kirchensteuer für Unternehmen, Abstimmungszeitung.

Schweizerisches Bundesgericht, Urteil BGE 102 Ia 468 Kanton Zürich, s. 469.

Literatura

Synodalrat, Volksinitiative zur Kirchensteuer von Firmen, Katholische Kirche im Kanton Zürich, Jahresbericht 2012.

Die Schweizerische Steuerkonferenz SSK, Team Dokumentation und Steuereinformation Eidg. Steuerverwaltung. Die Kirchensteuern (Stand der Gesetzgebung: 1. Januar 2013), Bern 2013.

Kantonsratliche Kommission Gegen Abschaffung von Kirchensteuern und Gegenvorschlag, Kirchensteuern fürs Gewerbe, w: <http://zh.kath.ch/news/kirchensteuer-initiative/aktuell/stellungnahmen-antraege/weiterhin-kirchensteuern-fuers-gewerbe> [dostęp: 30.05.2014].

Kantonsrat Zürich, Keine Befreiung von der Kirchensteuer fürs Gewerbe, Medienmitteilung, Zürich (3.10.2013).

Kanton Zürich, Regierungsrat beantragte dem Kantonsrat die Ablehnung der Kirchensteuerinitiative, Medienmitteilung (20.12.2012).

²³ P. Unternährer, *Zürich stimmt ab. „In 20 bis 30 Jahren werden die Kirche und Staat getrennt sein”*. Tagesanzeiger (18.05.2014), w: http://www.tagesanzeiger.ch/zuerich/region/In-20-bis-30-Jahren-werden-Kirche-und-Staat-getrennt-sein/story/28760878?dossier_id=2673 [dostęp: 25.05.2014].

Reformierte und Katholische Kirche im Kanton Zürich, Mediencommuniqué (16.03.2012). Stellungnahme der Kirchen zur Initiative betreffend Abschaffung der Kirchensteuerpflicht für Unternehmen.

Stadt Zürich, Finanzdepartement, Kirchensteuer, w: https://www.stadt-zuerich.ch/fd/de/index/steuern/juristische_personen/kirchensteuer.html# [dostęp: 20.05.2014].

Unternehmer Pascal, Zürich stimmt ab. „In 20 bis 30 Jahren werden die Kirche und Staat getrennt sein“. Tagesanzeiger (18.05.2014), w: http://www.tagesanzeiger.ch/zuerich/region/In-20-bis-30-Jahren-werden-Kirche-und-Staat-getrennt-sein/story/28760878?dossier_id=2673 [dostęp: 25.05.2014].

Church Tax from Legal Persons in Canton Zurich

S u m m a r y

This article presents the issue of church tax on legal entities in the canton of Zurich. The aforesaid tax is paid in the most cantons of the Swiss Confederation. In mid-March 2012 the Freethinkers party of the canton of Zurich submitted to the Canton Council an legal initiative aimed at releasing legal entities from the tax burden paid in favour of canton churches that have been officially registered. The dispute concerning the justification of paying church tax by legal entities shows the role and immense input of churches (including the catholic church) in the life of the Zurich society. Paying church tax by legal entities of the canton of Zurich is undoubtedly an interesting example in a discussion on church financing in the multiconfessional and highly industrialized society.

Słowa kluczowe: podatek kościelny, podatek kościelny w Zurychu, podatek kościelny od przedsiębiorstw, finansowanie Kościoła w kantonie Zurych

Key words: Church tax, Church tax in Zurich, Church tax on companies, Church financing in the canton of Zurich